

**MINISTERUL AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”**

**Cu titlu de manuscris
CZU: 343.346 (043.2)**

LUCHIN LILIAN

METODICA INVESTIGĂRII ACCIDENTELOR RUTIERE

**SPECIALITATEA 554.04 – CRIMINALISTICĂ, EXPERTIZĂ JUDICIARĂ,
INVESTIGAȚII OPERATIVE**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2018

Teza a fost elaborată la Catedra „Procedură penală și Criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Conducător științific:

ODAGIU Iurie, doctor în drept, conferențiar universitar,
Specialitatea: 554.04 – criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative

Referenți oficiali:

GOLUBENCO Gheorghe, doctor în drept, profesor universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

ROMAN Dumitru, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Componența consiliului științific specializat: (conform ordinului emis de A.N.A.C.E.C.)

- 1) **ULIANOVSKI Xenofon, președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
- 2) **LARII Iurie, secretar științific**, doctor în drept, conferențiar universitar
- 3) **GLADCHI Gheorghe**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
- 4) **DOLEA Igor**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
- 5) **OSOIANU Tudor**, doctor în drept, conferențiar universitar
- 6) **COJOCARU Radion**, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la „29” iunie 2018, ora 16⁰⁰, în ședința Consiliului științific specializat D 75.554.04 - 02 din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (MD 2009, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21, sala de conferință)

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate pe pagina Web a CNAA (www.cnaa.md), la Biblioteca Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova și la Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Autoreferatul a fost expediat la „28” mai 2018.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

doctor în drept, conferențiar universitar _____

LARII Iurie

Conducător științific,

doctor în drept, conferențiar universitar _____

ODAGIU Iurie

Autor: _____

LUCHIN Lilian

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Îmbunătățirea eficienței și a calității cercetării infracțiunilor este indisolubil legată de introducerea efectivă în activitatea organelor de drept a celor mai noi realizări ale științei și tehnicii. Crearea statului de drept și a unei societăți democratice în Republica Moldova presupune de la sine realizarea unor transformări radicale de ordin social și economic, perfecționarea legislației naționale și racordarea ei la standardele Uniunii Europene, precum și îmbunătățirea activităților organelor de aplicare a legii. Prin urmare, rolul cunoștințelor științifice a crescut semnificativ în condițiile în care Republica Moldova tinde spre reforme socio-economice, reforme juridice, și mai presus de toate, spre umanizarea justiției penale. Cu toate acestea, utilizarea cunoștințelor științifice în investigarea criminalității este la un nivel scăzut de implementare.

De-a lungul timpului, de la apariția primului mijloc de transport și până în prezent, mijloacele de transport au fost și sunt un factor esențial în dezvoltarea economică a oricărei societăți. Cu cât este mai eficient sistemul de transport cu atât dezvoltarea economică obține un ritm înalt de creștere.

În contextul asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană, un rol important îi revine modernizării sectorului transporturilor, precum și sporirii securității traficului rutier.

În această ordine de idei, în luna martie a anului 2010, Republica Moldova a semnat rezoluția ONU privind declararea anilor 2011-2020 „Decada acțiunilor în domeniul siguranței rutiere” și și-a asumat responsabilitățile ce decurg din aceasta, printre care și obiectivul de a reduce până în anul 2020 cu 50% numărul deceselor ca urmare a accidentelor de circulație rutieră.

Pornind de la stringența problemelor cu care se confruntă Republica Moldova la acest capitol, Guvernul prin Hotărârea nr.1214 din 27 decembrie 2010 a aprobat „Strategia națională pentru siguranță rutieră”, care stabilește drept obiectiv prioritar constituirea unei baze pentru o politică de siguranță rutieră eficientă și durabilă, ce include organizarea domeniului siguranței rutiere din punct de vedere strategic și instituțional, crearea unui sistem eficient de management în domeniul siguranței traficului rutieră, implementarea sistemelor automatizate de supraveghere și aplicare a amenzilor în traficul rutier, precum și creșterea gradului de conștientizare a siguranței rutiere la nivel național.

Obiectivul privind dezvoltarea și educarea comportamentului participanților la trafic include astfel de priorități precum respectarea regimului de viteză, utilizarea centurii de siguranță și scaunului auto pentru copii, prevenirea conducerii sub influența alcoolului și a altor substanțe cu efecte similare, protecția celor mai vulnerabili participanți la trafic – pietoni, copii și bicicliști.

Actualitatea temei este determinată de mai mulți factori: în cadrul cercetării diferitor tipuri de accidente rutiere nu se realizează pe deplin posibilitățile expertizelor judiciare, inclusiv ale expertizei tehnice auto, lipsa recomandărilor metodice pentru angajații serviciilor competente, ceea ce conduce, deseori, la multiple cazuri de efectuare necalitativă a acțiunilor de urmărire penală și, în consecință, la interpretarea eronată a rezultatelor; reglementarea actuală a folosirii cunoștințelor speciale în procesul cercetării accidentelor rutiere nu reflectă pe deplin necesitățile stringente din practica de urmărire penală, confirmându-se prin numeroasele încălcări procesuale care apar în practica de cercetare; lipsa în literatura de specialitate a metodelor de cercetare a locului faptei elaborate de către instituțiile de expertiză, ceea ce, prin urmare influențează nivelul scăzut al calității investigării cazurilor din această categorie.

Astfel, actualitatea temei cercetate se evidențiază nu numai în aspect teoretic, ci și practic. O atare abordare va contribui la o analiză mai aprofundată ce ține de specificul fiecărei acțiuni de urmărire penală în parte, la o planificare corectă și eficace a acțiunilor de urmărire penală și, evident, la o rată mai înaltă de prevenire atât a accidentelor rutiere, cât și a consecințelor acestora.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Printre oamenii de știință care au contribuit la cercetarea științifică și elaborarea concepției teoretico-practice de investigare criminalistică a accidentelor rutiere se numără: Cârjan V., Aionițoaie C., Bercheșan V., Ciopraga A., Butoi T., Alămoreanu S., Olteanu G., Ruiu M., Stancu E., Tăut I., Larin A., Averianova T., Belkin R., Gherasimov I., Sergheev N., Iablokov N., Zubenko E., Zuev P., Ratinov A., Panteleev I., Porubov N., Reșneak M., Șevțov C., Isșenko E., Zinin A., Domke E., etc. Dintre autorii autohtoni, lucrările cărora au stat la baza elaborării tezei, pot fi menționați: Dolea Ig., Odagiu Iu., Roman D., Rusnac C., Larii Iu., Cojocar R., Osoianu T., Gladchi Gh., Poalelungi M., Gheorghiuță M., Golubenco Gh., Doraș S., Onceanu V. etc.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul lucrării constă în elaborarea și eficientizarea metodicii criminalistice și a recomandărilor practice destinate investigării accidentelor rutiere, precum și în identificarea lacunelor în legislație, înaintarea propunerilor de rigoare, determinând, ulterior, creșterea eficacității cercetării și prevenirii accidentelor rutiere în baza analizei practicii judiciare și a doctrinei existente.

Obiectivele acestui studiu sunt determinate de relațiile sociale ce apar în legătură cu efectuarea de către organele de urmărire penală a investigațiilor accidentelor de circulație rutieră. Astfel, obiectul general al cercetării îl constituie doctrina națională în aspect procesual-penal și criminalistic de investigare a accidentelor rutiere, precum și unele recomandări, procedee,

mijloace specifice de eficientizare a acestor cercetări. Obiectul special al cercetării îl formează legitățile ce însoțesc activitatea de organizare, pregătire și desfășurare a fiecărei acțiuni de urmărire penală, precum și activitatea de fixare procesuală și tehnico-criminalistică a rezultatelor acțiunilor indicate.

Metodologia cercetării științifice. Ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, pentru realizarea scopurilor și obiectivelor trasate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică (analiză și sinteză), istorică, sistematică, dialectică etc. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, legislației și practicii judiciare existente în domeniul dat, precum și a situației de fapt în domeniul circulației rutiere.

La realizarea studiului, drept punct de reper au servit legislația penală, procesual-penală, contravențională și alte acte relevante ale Republicii Moldova și ale altor state (România, Ucraina, Federația Rusă, Belarus, Polonia etc.).

Baza empirică de investigație a fost formată de:

- rezultatele sondajului efectuat în rândurile ofițerilor de urmărire penală din cadrul Direcției de Poliție mun. Chișinău în vederea constatării problemelor de cercetare a accidentelor rutiere;
- rezultatele studierii a 51 de dosare art. 264 CP RM examinate de Judecătoria sect. Ciocana, în perioada anilor 10.01.2012 - 27.12.2016.

Noutatea și originalitatea științifică. Problema științifică soluționată rezidă în elaborarea metodologiei de investigare a accidentelor rutiere privind elucidarea și soluționarea problemelor existente la nivel practic. Teza de doctor, fiind o cercetare complexă monografică în care autorul, în baza aspectelor teoretice a criminalisticii și altor științe înrudite, de asemenea în baza practicii judiciare și a rezultatelor cercetării, a elaborat propuneri care completează cercetările anterioare, efectuate de alți savanți în domeniu, în aspect procesual-penal, organizațional, tactic și metodic, privind esența procesului de cercetare a accidentelor rutiere. Totodată, autorul a sistematizat și a luat în considerare acele dificultăți și neajunsuri pe care le întâmpină ofițerii de urmărire penală, formulând un bloc de recomandări științifice și practice concepute pentru a optimiza procesul de investigare. Astfel, cu titlu de noutate științifică, rezultatele obținute în urma investigațiilor efectuate și înaintate spre susținere constau în: 1) consacrarea și aplicarea unor principii noi ce țin de planificarea activităților la investigarea accidentelor rutiere; 2) propuneri cu privire la elaborarea unui software pentru aplicarea la fixarea locului accidentului rutier; 3) soluționarea problemelor întâlnite la efectuarea acțiunilor de urmărire penală în cazurile de investigare a accidentelor rutiere; 4) identificarea și înlăturarea lacunelor întâlnite în baza studiului empiric; 5) etalarea propunerilor de *lege ferenda* orientate

spre înlăturarea deficiențelor tehnico-juridice de care suferă momentan investigarea accidentelor rutiere.

Caracterul novator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că lucrarea reprezintă încă un studiu, care conține o investigație temeinică a aspectelor procesual-penale și criminalistice ale investigării accidentelor rutiere.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul respectiv constă în *completarea și eficientizarea* metodologiei de investigare și urmărire penală a accidentelor rutiere având ca efect optimizarea procesului de investigație, *identificarea* deficiențelor în acțiunile de urmărire penală. Studiul efectuat conduce la clarificarea pentru practicienii și doctrinari din domeniul urmăririi penale și criminalistici a circumstanțelor care necesită a fi stabilite și dovedite, pentru a asigura eficiența urmăririi penale și realizarea reală a scopurilor acesteia, în vederea aplicării ei uniforme de către organele de urmărire penală pe întreg teritoriul statului.

Semnificația teoretică. Teza constituie o abordare a opiniilor și propunerilor controversate, expuse în literatura de specialitate din Republica Moldova și din străinătate, cu referire, în general, la analiza și aprecierea stării actuale a practicii de valorificare a impactului accidentelor rutiere, a aspectului tactic criminalistic și procesual-penal ce reglementează activitățile în cauză, la elaborarea propunerilor orientate spre îmbunătățirea și perfecționarea procedurilor de investigare criminalistică a accidentelor de circulație rutieră.

În acest context, importanța teoretică constă în faptul că lucrarea reprezintă un studiu bine sistematizat și documentat cu soluții practice. Ulterior, rezultatele acestei investigații pot fi folosite în procesul perfecționării practicii de urmărire penală și practicii judiciare, la elaborarea unor manuale, suporturi didactice și metodice, ghiduri teoretico-practice, destinate nemijlocit ofițerilor de urmărire penală, procurorilor și experților judiciari, dar și în procesul de studii atât universitare, cât și postuniversitare, pentru pregătirea inițială și formarea continuă a ofițerilor de urmărire penală și specialiștilor criminaliști, studenților și masteranzilor.

Valoarea aplicativă a lucrării. Valoarea aplicativă se confirmă și prin multitudinea de abordări și soluții propuse de autor pentru determinarea unui standard eficient și unic de investigare criminalistică a accidentelor rutiere.

Importanța aplicativă este constatată în redarea unor concepții, soluții, propuneri vizavi de aspectul procesual-penal și criminalistic al problematicii supuse studiului. Toate acestea, însoțite de o gamă amplă de spețe din practica judiciară a Republicii Moldova, pot fi luate în calcul de către ofițerii de urmărire penală și procurori în cadrul activității zilnice de investigare și combatere a accidentelor rutiere.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- analiza practicii judiciare de cercetare a accidentelor rutiere;
- definirea și analiza problemelor survenite în urma cercetării accidentelor rutiere;
- evidențierea și analiza conținutului caracteristicii criminalistice a accidentelor rutiere;
- relevarea problemelor apărute în cadrul planificării investigării accidentelor rutiere;
- stabilirea acțiunilor de urmărire penală în cadrul cărora să se implice obligatoriu și alți participanți la procesul penal;
- identificarea problemelor și propunerea soluțiilor la dispoziția și efectuarea expertizelor judiciare;
- identificarea și propunerea aspectelor de cooperare dintre organul de urmărire penală, instituțiile de expertiză și alte structuri ale statului la prevenirea accidentelor rutiere.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigațiilor pot fi aplicate pentru îmbunătățirea practicii de investigare în activitatea organelor de urmărire penală, instituțiilor de expertiză publice și private, precum și material științifico-didactic pentru facultățile de Drept din cadrul instituțiilor de învățământ superior.

Aprobarea rezultatelor științifice sa realizat prin prezentarea și discutarea rezultatelor studiilor la diverse conferințe naționale și internaționale, de asemenea au fost publicate un șir de articole științifice în reviste de specialitate acreditate la categoria „C”, în materialele conferințelor științifico-practice naționale și internaționale și în Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: cuvinte cheie, adnotări, introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 217 de titluri, 175 de pagini text de bază, 4 anexe.

Cuvinte-cheie: investigare criminalistică, accidente rutiere, situații tipice, versiune, probă, acțiuni inițiale și ulterioare de urmărire penală.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt determinate scopul și obiectivele tezei, este redată noutatea științifică a rezultatelor obținute, este tratată problema științifică importantă soluționată în domeniu, justificată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. La fel, în cadrul acestui compartiment, autorul se pronunță în privința aprobării rezultatelor, realizând și un scurt sumar al compartimentelor tezei.

Capitolul I „Analiza situației în domeniul investigării accidentelor rutiere” este alcătuit din patru subcapitole, unde autorul realizează un studiu a publicațiilor științifice editate în țară cât și peste hotarele ei, dedicate exclusiv problemelor de investigare criminalistică a accidentelor rutiere.

În acest context, analizând problematica cercetării accidentelor rutiere, nu putem trece cu vederea studiile științifice efectuate de unii autori din Republica Moldova, precum și din alte state vizavi de subiectul supus analizei.

Printre autorii autohtoni care și-au dedicat unele lucrări acestei probleme sunt: Onceanu V. „*Organizarea și siguranța traficului rutier*”; Onceanu V. și Armașu S. „*Management și audit în siguranța traficului rutier*”; Iurie Odagiu, Lilian Luchin, Constantin Rusnac „*Cercetarea la fața locului*”; Odagiu Iu. și Andronache A. „*Particularitățile audierii subiecților procesului penal*”; Gladchi Gh. „*Victimologia criminologică: Probleme teoretice, metodologice și aplicative*”; Larii Iu. „*Criminologia*”; Golubenco Gh. „*Urmele infracțiunii. Teoria și practica examinării la fața locului*”; Armașu S., Postu I. „*Securitatea circulației rutiere: context general și noi practici de lucru*” etc. În aceste studii științifice au fost abordate un șir de subiecte ce țin de: premisele și factorii ce contribuie la producerea accidentelor rutiere, organizarea și siguranța traficului rutier, analiza cauzelor accidentelor rutiere și a problemelor în sectorul dat, procesele psiho-emoționale care sporesc iminent riscul de comitere a erorilor din partea conducătorul mijlocului de transport, circumstanțele și condițiile în care se comit accidente rutiere și legătura lor cu personalitatea și comportamentul victimei, factorii determinanți interni și externi etc. Pe lângă aceste subiecte autorii mai subliniază și factorii determinanți care depind de conducătorul auto, factori determinanți care nu depind de conducătorul auto, factori determinanți care pot să depindă sau să nu depindă de conducătorul auto.

Printre publicațiile ce se referă la aspectul criminalistic de investigare a accidentelor rutiere au fost enunțate următoarele: repere ce țin de cercetarea la fața locului în aspect general dar și cu mențiune asupra unor activități specifice ce țin de cercetarea accidentelor rutiere, activități ce se întreprind în cadrul audierilor ca sursă de informații probatorii, un accent semnificativ a fost focusat pe cercetarea urmelor accidentului rutier.

Făcând o retrospectivă a materialelor științifice în domeniul investigării accidentelor rutiere publicate în străinătate, considerăm necesar a prezenta unele lucrări științifice, care în mod direct ori tangențial au avut ca obiect de studiu domeniul susmenționat. Printre autorii care au cercetat problematica accidentelor rutiere a fost Zuev P. „*Методика расследования дорожно-транспортных происшествий*”, Șevțov S., și Dubonos K. „*Расследование обстоятельств дорожно-транспортных происшествий*”, Domke E. „*Расследование и экспертиза дорожно-транспортных происшествий*”, Tăut I. „*Metodologia cercetării accidentelor de circulație*”, Alămoreanu S. „*Problematica expertizelor criminalistice*”, Zubenko E. „*Методика расследования дорожно-транспортных преступлений, сопряженных с оставлением потерпевших в опасности*”, Gainelizeanova V. „*Использование специальных знаний при расследовании преступлений, связанных с нарушением правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств*”, Haciațarean Ed. „*Проблемы экспертных исследований при расследовании нарушений правил дорожного движения*”, Demidova T. „*Взаимодействие следователя с сотрудниками экспертно-криминалистических подразделений при расследовании дорожно-транспортных преступлений*” etc.

Astfel, lucrările enumerate tratează minuțios această problemă evident fiind următoarele: specificarea particularităților pornirii urmăririi penale, ispunerii expertizelor judiciare specifice accidentelor rutiere, abordează problematica măsurilor speciale de investigație care necesită a fi realizate în vederea căutării, identificării persoanei care a părăsit locul accidentului rutier, identificarea unor recomandări de modelare grafică a mecanismului de săvârșire a accidentului rutier etc.

În cadrul acestor materiale științifice a fost formulată și specificul particularităților cercetării diferitor tipuri de accidente rutiere precum: tamponarea a două mijloace de transport; tamponarea mai multor mijloace de transport; accident rutier cu implicarea camioanelor și a mijloacelor de transport de tractare; răsturnarea mijlocului de transport; blocarea, lovirea sau strivirea de mijloacele de transport a pietonilor; accidente rutiere ce au ca urmare decesul copiilor; accidente rutiere ce au loc pe timp de noapte; accidente rutiere, soldate ca urmare a arderii mijlocului de transport și accidente rutiere la nivelul de trecere a căii ferate.

Din prezentarea succintă a materialelor în care a fost cercetat subiectul investigării accidentelor rutiere reiese cu certitudine că există „câmp liber” de interpretare juridică și investigare științifică posibil de valorificat, mai cu seamă că rezultatele cercetărilor pot influența atât calitatea aplicării normelor juridico-penale respective, cât și procesul de cercetare criminalistică.

Ținând cont de faptul că problema principală de cercetare constă în *completarea și eficientizarea* metodologiei de investigare și urmărire penală a accidentelor rutiere având ca efect optimizarea procesului de investigație, *identificarea* deficiențelor în acțiunile de urmărire penală, scopul principal al tezei constă în realizarea unui studiu științific complex și multilateral al legislației naționale, elaborărilor doctrinare teoretico-practice și nemijlocit a practicii judiciare din domeniul cercetării accidentelor rutiere, având drept impediment elaborarea metodicii criminalistice și a recomandărilor practice la investigarea accidentelor rutiere, precum și identificarea lacunelor în legislația de profil și înaintarea propunerilor de rigoare, determinând ulterior creșterea eficacității cercetării și prevenirii accidentelor rutiere în baza analizei practicii judiciare.

Pentru atingerea scopurilor propuse au fost trasate și realizate următoarele direcții de soluționare a problemei cercetate în cadrul tezei:

1. Studiarea conținutului caracteristicii criminalistice a accidentelor din domeniul circulației rutiere.
2. Analiza și evoluția planificării activităților de urmărire penală în cadrul cercetării accidentelor rutiere.
3. Oportunitatea implementării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice la investigarea accidentelor rutiere.
4. Studiarea și relevarea la nivel practic a problemelor apărute în urma cercetării la fața locului în cazul investigării accidentelor rutiere.
5. Analiza și evidențierea impactului declarațiilor în cadrul audierii participanților și martorilor.
6. Analiza experimentului, reconstituirii și verificării declarațiilor în cadrul urmăririi penale la cercetarea accidentelor rutiere.
7. Constatări tehnico-științifice și expertize judiciare la investigarea accidentelor rutiere.
8. Analiza implicării organelor de urmărire penală și a instituțiilor de expertiză judiciară în prevenirea accidentelor rutiere.

Capitolul II „Actualitatea și tendințele moderne în investigarea și prevenirea infracțiunilor din domeniul accidentelor rutiere” este alcătuit din patru subcapitole având ca obiectiv studierea profundă a caracteristicii criminalistice, a organizării și planificării procesului de cercetare și nu în ultimul rând studiul privind implementarea metodelor și mijloacelor tehnico-științifice la cercetarea accidentelor rutiere. Studiul întreprins la acest capitol debutează cu caracteristica criminalistică prin definirea termenului de „caracteristica criminalistică”. Caracteristica criminalistică, după cum menționează Gherasimov I., are o importanță general-

teoretică în metodică cercetării infracțiunilor, care poate fi folosită drept ajutor la elaborarea metodicilor detaliate de investigare a infracțiunii și reprezintă unul din cele mai importante elemente de structură [17, p.5].

Conținutul caracteristicii criminalistice pentru un anumit tip de infracțiuni, după părerea mai multor autori, este diferit, fapt ce trezește des discuții pe acest subiect. După opiniile Belkin P., Bâhovski I. și Dulov A. aceste divergențe de opinii nu sunt într-atât de importante și de diferite, încât să nu existe posibilitatea de a le omite, pentru că, în mare parte, coincid [16, p.56]. Aceste divergențe se referă în mare parte la subiectul privind includerea în caracteristica criminalistică a infracțiunilor a cauzelor de săvârșire a infracțiunii și a condițiilor ce favorizează săvârșirea acestora. Divergențele se bazează pe faptul că unii autori susțin că cauzele și condițiile săvârșirii infracțiunii fac parte din știința criminologiei.

Mai mult, la stabilirea cauzelor și condițiilor accidentului rutier, autorul Cârjan L. specifică 14 factori psihici generatori de accidente, care sunt necesari de luat în considerare [1, p.663]: deficiențe în sfera atenției; operativitate redusă a funcțiilor decizionale; slaba rezistență afectivă în situații critice; impulsivitatea și agresivitatea; reactivitatea motorie scăzută; slabul autocontrol; nivelul scăzut al capacității de anticipare a evenimentelor în spațiul rutier; simț de răspundere scăzut; ambiția; indisciplina; supraestimarea propriului nivel de competență; vitezomania, „beția vitezei” și plăcerea pe care o resimte cel în cauză; nervozitatea; oboseala.

Abordând subiectul organizării și planificării procesului de cercetare a accidentelor rutiere au fost identificată importanța, scopul și eventual acele sarcini atât de ordin general cât și special. Conținutul și ordinea planificării unei cauze determinate sunt condiționate de cantitatea și natura informațiilor în posesia cărora se află organul de urmărire penală, într-un moment sau altul al investigației.

În procesul investigării accidentelor rutiere un rol important se atribuie planului activităților de cercetare. Studiind practica judiciară a R. Moldova în privința investigării accidentelor rutiere, am constatat existența următorului plan-tip: *planul pe un dosar penal concret*. Analizând literatura de specialitate, mai mulți savanți impun câteva tipuri de planuri care trebuie obligatoriu să se regăsească în dosarele de investigare a accidentelor rutiere, ca de exemplu: *planul de lucru pe o perioadă de timp stabilită*, *planul de lucru al unei acțiuni de urmărire penală*, *planul de activitate în vederea conlucrării cu alte servicii*. Lipsa acestor planificări duce deseori la un șir de dificultăți enumerate anterior.

Un alt element tactic important, în elaborarea planului de urmărire penală, este alegerea timpului oportun de întocmire a planului. O întocmire prematură, într-un moment în care nu se dețin decât date sumare cu privire la faptă, poate conduce cercetările în direcții greșite, acest

lucru influențând atât calitatea urmăririi penale, cât și eficiența activităților, provocând pierderi de timp și întocmirea planului într-un moment târziu al urmăririi penale poate conduce la efecte negative asupra desfășurării urmăririi penale, materializându-se în neefectuarea unor activități sau efectuarea lor cu întârziere.

Planul de cercetare al unei cauze determinate trebuie să cuprindă:

1. Activitățile inițiale și ulterioare de urmărire penală și măsurile speciale de investigație, a căror necesitate e reclamată de natura faptei.

2. O importantă componentă a oricărui plan o constituie versiunile, fie că acestea privesc fapta în ansamblu, condițiile sau elementele infracțiunii, ori aspecte secundare.

3. Sfera împrejurărilor ce trebuie dovedite, precum și activitățile de urmărire penală și măsurile speciale de investigație, prin mijlocirea cărora poate fi stabilit obiectul probațiunii [12, p.225].

În cauzele accidentelor rutiere complexe deseori este necesar ca planul să fie completat cu diferite scheme, care vor ușura semnificativ sistematizarea materialului deosebit de voluminos, existent în astfel de cauze.

În concluzie menționăm că activitatea de planificare este deseori o condiție necesară pentru rezolvarea unui anumit obiectiv și, de aceea, trebuie înțeleasă și efectuată într-un mod dinamic și nu printr-o modalitate fixată, adică în permanență planul trebuie corelat cu datele obținute pe parcursul urmăririi penale.

Etapă actuală de dezvoltare a practicii privind cercetarea accidentelor rutiere se caracterizează prin utilizarea pe larg a realizărilor științei și tehnicii prin intermediul atragerii atât a specialiștilor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, cât și prin cel al efectuării expertizelor judiciare, dar, totodată, și prin micșorarea corespunzătoare a aportului personal al ofițerului de urmărire penală în acest proces.

Totodată, Golubenco Gh. [2, p.105] menționează că dezvoltarea tehnologiilor informaționale resimțite în ultima vreme, mai cu seamă progresele mari, au condus la o internaționalizare a tuturor aspectelor sociale și, implicit, a fenomenului criminalității. Poliția țărilor occidentale se înzestrează cu cele mai noi metode și mijloace tehnice, care asigură o reacție rapidă la săvârșirea faptelor penale, controlul informațional asupra acestora.

În prezent, la nivel european, au fost create și dezvoltate multe programe de simulare a mișcării mijloacelor de transport folosite la investigarea și reconstrucția evenimentelor rutiere. Aceste software sunt mereu îmbunătățite pentru a putea reproduce în mod cât mai corect rezultatele obținute în urma experimentelor reale efectuate în laboratoarele de cercetare și analiză. Unul dintre aceste software folosit în analiza și reconstrucția evenimentelor rutiere este

PC Crash, program elaborat și dezvoltat de compania DSD – Linz (Dr. Steffan Datentechnik) în Austria și care este recunoscut și validat la nivel european și internațional. Alte programe de modelare a accidentelor rutiere care sunt folosite sunt: „VCRASH3” [7]; „HVE” – (**H**uman, **V**ehicle and **E**nvironment) [5]; „EDCRASH” – (**E**ngineering **D**ynamics **C**orporation **R**econstruction of **A**ccident **S**peeds on the **H**ighway) [6]. Apropiat gamei de programe PC Crash este utilizarea programului (software) de convertire a imaginilor fotografice model PC Rect [3]. Programul permite utilizatorului de a rectifica fotografiile ale unor suprafețe care sunt aproape de a fi plane, cum ar fi suprafețele carosabilului la scene de accident. Fotografiile și clipuri video oblice la o suprafață sunt transformate într-o proiecție în plan ca o hartă. Totodată, în cadrul acestui software nu numai că transformăm fotografiile într-un plan-schiță, dar și avem posibilitatea să executăm diverse feluri de schițe. Eurotax Repair Estimate G2G [4] este o aplicație grafică prin intermediul căreia se pot estima rapid costurile de reparație pentru cele mai complexe avarii ale unui mijloc de transport. Interfața grafică și algoritmul logic asigură întocmirea unui deviz estimativ după doar câteva click-uri. Sistemul de vizualizare și de reconstrucție tridimensional QuickMap 3D oferă ofițerilor de urmărire penală flexibilitatea necesară pentru colectarea datelor din teren și fixarea tridimensională a scenei accidentului. Un alt sistem de vizualizare și de reconstrucție tridimensional elaborat de o companie germană este tehnologia „Spheron”. Dispozitivul Spheron Cam VR înregistrează imagini digitale tridimensionale de la locul faptei în unghi de 360⁰, pe plan orizontal și 180⁰ pe plan vertical și oferă o luminozitate medie a 26 de diagrame/frame.

Luând în considerare cele expuse mai sus, considerăm că automatizarea activității de investigare a accidentelor rutiere este una binevenită, deoarece va ușura și va face ca cercetarea să fie una eficientă.

Capitolul III „Tehnici și particularități privind acțiunile de urmărire penală în cazurile cercetării accidentelor rutiere” este alcătuit din 6 subcapitole, unde autorul pune în evidență cele mai importante acțiuni de urmărire penală.

Cercetarea la fața locului în cazul accidentelor rutiere reprezintă unul din cele mai importante acte de urmărire penală, cu caracter imediat și necesar, de modul în care este efectuată aceasta depinzând direct soluționarea cauzei.

Importanța cercetării se explică și prin aceea că locul săvârșirii faptei este cel mai bogat în urme sau date referitoare la infracțiune și la autorul acesteia. De modul în care se efectuează întreaga cercetare, de căutare și ridicare a urmelor sau a probelor materiale, ca și fixarea rezultatelor, va depinde într-o mare măsură soluționarea cazului, identificarea autorului, a celorlalți participanți la comiterea faptei penale. Este evident faptul că cercetarea la fața locului a

accidentelor rutiere este orientată în două direcții importante: stabilirea împrejurărilor, timpul și mecanismul producerii accidentului rutier; descoperirea, fixarea și ridicarea urmelor formate cu ocazia producerii accidentului. Prin loc al accidentului nu trebuie înțeles sensul restrictiv, adică locul unde s-a produs efectiv impactul dintre vehicule, dintre vehicul și victima pieton ori dintre vehicul și obstacol, ci și întreaga suprafață de teren, care poate cuprinde și zone din afara carosabilului, unde se găsesc urme sau obiecte ce provin sau au legătură cu accidentul.

În cazul accidentelor rutiere locul faptei sau locul cercetat îl constituie: locul impactului vehicul-pieton; locul impactului autovehicul-autovehicul sau autovehicul alt obstacol de pe calea de rulare sau de pe marginea acestuia; locul unde călătorul, însoțitorul a căzut din autovehicul, din cabină, de pe scară, din remorcă; porțiunea din carosabil pe care a fost trântită victima; traseul parcurs de autovehicul din momentul impactului sau coliziunii până la oprire; lateralele drumului public pe care se pot afla urme și mijloace materiale de probă provenite din accident; locul în care a oprit autovehiculul pentru ca autorul accidentului să înlăture urmele de pe autovehicul [15, p.29]. În toate aceste locuri pot fi descoperite urme și mijloace materiale de probă utile pentru cauză, de aceea trebuie examinate cu deosebită atenție. Înainte de toate, este necesar de menționat că cercetarea la fața locului în cazurile accidentelor rutiere conțin multe specificații deosebite, care nu se întâlnesc la nici un fel de altă cercetare în cazurile altor tipuri de infracțiuni, dar împreună se obligă să respecte regulile și recomandările generale procesuale și tactice, elaborate de teoreticienii procesualiști și de criminaliști.

Cu o deosebită atenție autorul în acest subcapitol evidențiază cele trei etape ale cercetării la fața locului. Chiar la etapa de pregătire autorul a punctat despre importanța versiunilor care urmează a fi înaintate. Respectiv atrage o atenție și asupra necesității clarificării circumstanțelor negative reprezintă un argument pentru examinarea amănunțită a fiecărei porțiuni de teren, a fiecărui obiect, chiar dacă în aparență nu are legătură cu fapta cercetată. Numai astfel este posibil să se explice de ce lipsesc urme care, în mod firesc, ar trebui să existe, în timp ce alte urme sau obiecte nu își găsesc o justificare imediată.

În opinia autorilor Odagiu Iu., Luchin L., Rusnac C., dacă este identificată o astfel de circumstanță negativă este posibil de tras următoarele concluzii [14, p.18]: versiunile înaintate de ofițerul de urmărire penală sunt incorecte; a avut loc o înscenare; mecanismul de săvârșire a infracțiunii este interpretat greșit de persoanele interesate.

Totodată, noi propunem de început cercetarea locului faptei din zona accidentului și continuată până la zona inițială, adică folosirea procedurii circular excentric. În argumentarea acestei propuneri ținem să menționăm că anume în această zonă sunt amplasate cele mai multe

urme materiale create în urma consecințelor accidentului, ca fiind și cele mai informative despre cauzele și condițiile comiterii accidentului.

Această părere este binevenită numai atunci când vorbim de ideea că cercetarea propriu-zisă se face în condiții favorabile. În cazul în care persistă situații de dispariție a diferitor categorii de urme cercetarea va începe întotdeauna cu ele indiferent în care din aceste zone se vor afla.

De această părere sunt și Odagiu Iu., Luchin L., Rusnac C., care menționează că folosirea procedurii circular concentric este benefic în cazurile când există probabilitatea de pierdere a urmelor existente la periferie sau în timpul apropierii de epicentrul locului faptei [14, p.18].

În timpul aprecierii rezultatelor cercetării la fața locului este necesar: să se analizeze rezultatele cercetării la fața locului nu în mod izolat, ci în complex cu alte probe acumulate pe dosar (explicațiile martorilor, informațiile primite de la colaboratorii poliției etc.); obiectiv, fără un caracter preconcepțit, să se interpreteze mecanismul de săvârșire a infracțiunii și alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală; să nu se limiteze numai la o concluzie ce se referă la persoana suspectă de cele întâmplate, dar trebuie să luăm în considerare și alte cauze care ar putea genera astfel de consecințe; să se ia în considerare toate modificările provocate de persoane sau de fenomenele naturii, până la sosirea grupului operativ de urmărire penală la locul faptei; să se ia în considerare toate acțiunile posibile întreprinse de persoana bănuită în comiterea accidentului rutier în vederea modificării locului faptei; să dăm o apreciere critică opiniei specialistului, confruntând-o cu alte informații.

La fixarea rezultatelor cercetării la fața locului autorul pe lângă o descriere minuțioasă a procesului-verbal, face o analiză a dosarelor studiate, constatând următoarele aspecte negative: neidentificarea tuturor categoriilor de urme care se produc cu ocazia accidentelor rutiere ori chiar dacă sunt evidențiate nu sunt fixate corespunzător și nu sunt descrise în procesul-verbal, considerându-se în mod nejustificat ca irelevante în cauză; în unele procese-verbale de cercetare la fața locului sunt cuprinse declarațiile participanților, ale martorilor, sau ale altor persoane, neglijându-se descrierea amănunțită a urmelor și mijloacelor materiale de probă; consemnarea unor aprecieri de genul: „vinovat de producerea accidentului se face numitul ...care nu a acordat prioritate ...etc.”; unele urme sau mijloace materiale de probă sunt descrise doar după, relatările unor persoane și nu după propriile constatări ale membrilor grupei operative de urmărire penală.

Constatând aceste deficiențe, venim cu propunerea elaborării unui software compatibil cu sisteme de operare „windows”; „android” și „ios” pentru ulterioara aplicare la locul faptei, ceea ce va facilita fixarea acestui loc în cazurile de investigare a accidentelor rutiere. În continuare vă propunem acel algoritm tipizat în care vor fi incluși cei mai importanți indici ce se vor baza pe

patru piloni importanți: date despre locul accidentului rutier; date despre mecanismul accidentului rutier; date despre participanți; date despre mijloacele de transport implicate în accident.

În afară de procesul-verbal de cercetare a locului faptei, care este actul procesual obligatoriu de fixare, există și alte modalități de fixare: fotografiere, filmare, elaborare a schițelor ș.a. Analizând practica judiciară, am constatat că deseori la finele cercetării locului accidentului rutier se întocmește desenul-schiță, după care ulterior se întocmește planul-schiță. Astfel putem menționa că pe fiecare caz în parte cercetat am constatat că se întocmește doar un desen-schiță fără respectarea unor cerințe cel puțin esențiale, iar în alte cauze ulterior este întocmit și planul-schiță care, la rândul său, nu corespunde cu aspectele de tactică criminalistică.

Analizând practica judiciară, am constatat că o bună parte din planșele fotografice care fixează tehnic nemijlocit ambianța locului accidentului rutier nu corespund aspectelor tactico-criminalistice. De exemplu, pe cazul tamponării pietonului nu este redat clar aspectul general al locului, respectând genurile fotografiei judiciare. O încălcare gravă este indicarea de către pieton a locului nemijlocit al impactului. Această situație poate fi realizată prin o altă acțiune de urmărire penală ca verificarea declarațiilor la locul infracțiunii. O altă situație este nerespectarea regulilor de fotografiere a mijloacelor de transport și a cadavrului.

În concluzie la acest subcapitol, menționăm încă o dată că toate acțiunile preliminare – cercetarea la fața locului, cercetarea stării tehnice a mijlocului de transport, fotografierea, întocmirea schițelor, trebuie să fie realizate de grupa operativă de urmărire penală sub conducerea ofițerului de urmărire penală, care răspunde personal de deplinătatea și calitatea tuturor acțiunilor realizate.

O sursă importantă de informații cu privire la circumstanțele infracțiunii sunt declarațiile martorilor, victimelor, conducătorilor mijloacelor de transport implicați în accidente rutiere. În timpul audierii ofițerul de urmărire penală folosește gradul de conștientizare a persoanei audiate despre un accident rutier, cu scopul de a verifica probele disponibile în cazul cercetat și de a obține noi informații. Audierea martorilor, victimelor și conducătorilor mijloacelor de transport implicați într-un accident rutier are caracteristici aparte. Totodată, în ciuda diferenței semnificative a calității procesuale a bănuیتului și învinuitului, și unul și altul în cadrul audierii se află în aceleași condiții, adică se confruntă cu necesitatea de a-și proteja interesele și în dilema de recunoaștere sinceră sau încearcă să se sustragă de la responsabilități prin darea de mărturie falsă. Pe lângă acestea autorul pe bune subliniază și talmăcește dreptul de a nu da declarații. În continuare autorul precizează cum și de unde pot fi identificați martorii accidentului rutier. Identificarea și audierea martorilor unui accident rutier capătă importanță prin faptul că, de multe

ori, împrejurările producerii accidentului, autovehiculul implicat și mecanismul producerii impactului, nu se poate stabili, decât pe baza celor percepute, în total sau în parte, de persoanele aflate ocazional în locul producerii evenimentului rutier. Pe lângă faptul că perceperea este involuntară, de regulă, martorii oculari iau cunoștință de accident în urma zgomotului produs de impact ori ca urmare a strigătului victimei. Neglijarea audierii martorilor, imediat după producerea accidentului, când sub impresia celor petrecute și percepute, ei ar fi relatat adevărul, duce la obținerea unor declarații denaturate. Făcând o cercetare minuțioasă a dosarelor penale pe cazurile accidentelor rutiere, am constatat că din numărul total al martorilor oculari ai evenimentului doar aproximativ 18,1% dintre persoanele chestionate au fost în măsură să furnizeze informații despre mecanismul accidentului rutier, 62,3% din martori au văzut numai faza finală a evenimentului și 19,6% dintre martori recunoscuți în final ca martori oculari au apărut după rezultatul final, astfel nu pot furniza nici un fel de declarații utile cu privire la circumstanțele accidentului rutier.

În procesul studiului am stabilit și identificat o serie de caracteristici psihologice în audierea martorilor, victimelor, bănușilor și învinușilor. În timpul lucrului cu ei este neapărat de stabilit și exclus declarațiile care induc în eroare sau sunt imaginare. Declarațiile lor și datele primite în urma cercetării locului faptei pot fi considerate ca fundamentale și cele mai importante pentru înaintarea versiunilor. O altă categorie de martori o alcătuiesc cei care au văzut ce s-a întâmplat, dar sunt interesați de rezultatul cazului în virtutea apartenenței la el din diverse motive și de aceea sunt capabili să denatureze circumstanțele accidentului. De aici și există deseori contradicții între declarațiile șoferului implicat în accident și ale altor participanți implicați în accident. Pentru a obține declarații veridice este neapărat de a stabili motivul denaturării circumstanțelor accidentului. De obicei, informația primită de la aceste persoane se verifică cu ajutorul declarațiilor martorilor, rezultatelor expertizelor și experimentului. Deseori această categorie de martori fie nu intră în contact cu organele de urmărire penală, fie sunt agresivi și închiși. O astfel de poziție o adoptă și șoferul implicat în accident, audiat în calitate de bănuș.

În general în timpul audierii diferitor categorii de participanți la proces ofișerul de urmărire penală aplică un arsenal de metode psihologice și tactice pentru organizarea cu succes a aceste acțiuni de urmărire penală. Toate aceste tehnici formează un plan comun al ofișerului de urmărire penală cu privire la succesiunea audierii și la criteriile binecunoscute pentru determinarea adevărului în declarațiile obținute în aspect logic, practic și intuitiv.

Verificarea declarațiilor la locul infracțiunii constă în verificarea unor declarații anterioare ale martorilor, părții vătămate, bănușului, învinușului, în scopul stabilirii veridicității acestor informații. În afară de verificarea și concretizarea declarațiilor anterioare, scopul acestei

acțiuni constă în obținerea de noi informații. Tălmăcind aceste prevederi, constatăm că scopul principal al acestei acțiuni de urmărire penală constă în analiza și precizarea declarațiilor persoanelor audiate anterior, mai ales acele care au neconcordanțe. Un alt scop este obținerea de noi informații. Studiind practica judiciară, am constatat că efectuând verificarea declarațiilor la locul accidentului rutier ofițerul de urmărire penală trebuie să țină cont de următoarele recomandări: întrunirea elementului de *independență a persoanei a cărei declarații se verifică*; această acțiune să fie realizată *cu fiecare persoană verificată separat; detalierea declarațiilor; compararea declarațiilor persoanei verificate cu împrejurările de la locul infracțiunii și alte probe acumulate pe dosar*. Așadar, în concluzie putem menționa că: „verificarea declarațiilor la locul infracțiunii este un procedeu special de obținere a declarațiilor, esența căruia constă în verificarea unor declarații anterioare ale martorilor părții vătămate, bănuțitului, învinutului în faza de urmărire, în scopul stabilirii veridicității acestor declarații.

În continuare, în acest studiu o să punem un accent mai deosebit pe experimentul în procedura de urmărire penală din motivul că asemenea acțiune în practica de urmărire penală este mai puțin întâlnită, deoarece practicienii întâmpină dificultăți în realizarea ei. Prin experimentul în procedura de urmărire penală legiitorul și-a propus fie constatarea posibilității perceperii anumitor împrejurări, survenirii anumitor consecințe, fie stabilirea mecanismului de producere a unui fenomen (spre exemplu, mecanismul de formare a urmelor), efectuarea anumitor acțiuni, cu utilizarea anumitor instrumente. În opinia noastră, este important să corespundă condițiile în care se desfășoară experimentul (timpul, luminozitatea, vizibilitatea, starea carosabilului, condițiile atmosferice și climaterice etc.), dar nu și perioada anului cu condițiile în care a avut loc accidentul rutier, după posibilitate folosind aceeași unitate de transport cu aceeași încărcătură, cu aceeași greutate, totodată să fie luate în calcul particularitățile fizice, psihice și alte caracteristici specifice ale conducătorului autovehiculului sau ale victimei. În continuare se analizează unele situații de reproducere pentru determinarea distanței de vizibilitate, determinarea vizibilității luminii semaforului, determinarea vizibilității indicatorilor circulației rutiere ziua și noaptea și determinarea razei la virare. În concluzie, putem spune că efectuarea experimentului în cazul accidentului rutier prin metode tehnice răspunde la întrebări destul de importante, cum ar fi despre faptul dacă fapta este cu vinovăție sau fără vinovăție.

În cadrul cercetării accidentelor rutiere organul de urmărire penală recurge deseori la dispunerea unui șir larg de constatări tehnico-științifice, medico-legale și expertize judiciare din diferite domenii cum ar fi: ingineresc de transport, medico-legal și criminalistic. Totuși tipurile constatărilor tehnico-științifice, medico-legale și expertizelor judiciare care ulterior pot fi dispuse se stabilesc în fiecare caz concret, luând în considerare circumstanțele ce urmează a fi dovedite

pe cauza penală. Din domeniul ingineresc de transport este evident faptul că o pondere majoră o are expertiza tehnică auto. Expertiza medico-legală este una dintre expertizele solicitate adesea în clarificarea circumstanțelor accidentelor rutiere, fiind și obligatorie efectuarea ei în stabilirea cauzei morții și leziunilor corporale în conformitate cu art.143 CPP al RM. Expertizele criminalistice care sunt dispuse pe cazurile accidentelor rutiere pot fi diverse. Una dintre cele mai întâlnite expertize criminalistice sunt cele traseologice care includ cercetări importante cum ar fi: expertiza traseologică a părților rulante, expertiza traseologică a ansamblurilor și subansamblurilor, expertiza unui tot întreg. Expertiza dactiloscopică la investigarea accidentelor rutiere se dispune în cazurile când este necesar de identificat persoana care a fost la volan în timpul accidentului, dar și în cazurile când este necesitate de demonstrat coliziunea mijlocului de transport cu pietonul, deoarece pe părțile componente ale mijlocului de transport se pot crea la atingere și urme papilare. Expertiza psihiatrică este dispusă în cazurile când trebuie stabilită responsabilitatea acțiunilor unor participanți la accidentul rutier. Expertiza materialelor, substanțelor și a produselor acestora este una dintre expertizele criminalistice netradiționale. Această expertiză concentrează cercetările asupra unui cerc larg de diferite obiecte. Expertiza biologică a solului se va dispune în cazurile când este necesitatea de a stabili similitudinea probelor de sol ridicate de la locul faptei cu probele depistate și ridicate de pe părțile de rulare ale mijlocului de transport și chiar în unele cazuri, când conducătorul mijlocului de transport deseori iese după impact în afară ca să vadă consecințele care s-au produs, pot fi depistate și pe unele suprafețe din interiorul habitaculului. Expertiza botanică este dispusă pentru stabilirea provenienței plantelor de origine lemnoasă și erbacee ridicate de la locul accidentului cu plantele sau cu particulele acestor plante ridicate de pe ansamblurile și subansamblurile mijlocului de transport implicat în accidentul rutier.

În încheierea acestui subiect, trebuie să specific că lista dată nu epuizează toate tipurile de expertiză. Pe parcursul investigării accidentelor rutiere pot fi necesare pentru a efectua și alte tipuri de expertize, iar în multe cazuri, pentru a clarifica anumite aspecte, se cer eforturi simultane ale specialiștilor în diverse ramuri ale științei.

O atenție sporită este acordată prevenirii accidentelor rutiere. Problema asigurării securității circulației rutiere devine tot mai acută, având o importanță socială majoră odată cu intensificarea traficului rutier și sporirea rolului acestuia în economia națională. Fiind condiționată de un șir de factori, cum ar fi disciplina participanților la circulația rutieră, calitatea instruirii și nivelul de disciplină al cadrelor de conducători auto, construcția și starea tehnică a unităților de transport, dotarea lor cu mijloace de securitate pasivă, întreținerea arterelor rutiere

în starea corespunzătoare, amenajarea lor cu mijloace tehnice de reglare a circulației etc., ea poate fi soluționată numai prin aplicarea eficientă a unui complex de măsuri.

Activitatea de prevenire a ofițerului de urmărire penală nu poate să se limiteze doar în baza materialelor acumulate pe un caz concret. Un loc major în activitatea de prevenire a accidentelor rutiere se acordă măsurilor preventive generale, care se referă la analiza accidentelor rutiere într-o anumită localitate sau în mai multe localități, la sinteza cauzelor și condițiilor care au condus la comiterea unui anumit tip de accidente rutiere, o sinteză a practicii de reacționare a organelor competente în adoptarea unor măsuri de soluționare a deficiențelor identificate. De asemenea, trebuie remarcat faptul că prevenirea accidentelor rutiere ar trebui efectuată în mod continuu.

Revenind la aspectul de prevenire a accidentelor rutiere din partea instituțiilor de expertiză, am afirma că una din funcțiile de bază ale instituției de expertiză este munca în domeniul de prevenire. Instituțiile de expertiză judiciară acordă ajutor OUP și instanțelor de judecată în studierea cauzelor și condițiilor care conduc la săvârșirea infracțiunilor și în elaborarea metodelor tehnico-științifice la preîntâmpinarea infracțiunilor. În conformitate cu regulamentele interne instituția de expertiză practică două forme de prevenire: procesuală și neprocesuală.

Pentru atingerea efectului scontat în aspect de prevenire a accidentelor rutiere pe lângă perfecțiunea legislației procesual-penale, sunt necesare schimbări cardinale în abordarea problemelor de prevenire la cel mai serios mod, chiar și la înființarea unui serviciu special care va coordona activitatea tuturor organelor implicate în prevenirea accidentelor rutiere.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezumând rezultatele investigațiilor efectuate în cadrul prezentei teze de doctor putem afirma cu încredere că doar o parte modestă de probleme atât teoretice, cât și practice au fost analizate și înaintate spre soluționare. În ipoteza studiului științific realizat, făcând o analiză a literaturii de specialitate, a legislației procesual-penale și a practicii judiciare, ne permitem a formula următoarele concluzii:

1. Doctrina națională și legislația procesual-penală a investigării accidentelor rutiere necesită dezvoltare, actualizare și sistematizare a principalelor categorii științifice. Suportul teoretico-metodologic al domeniului în cauză, în publicațiile din străinătate, reflectă mai amplu și mai adecvat structura și sarcinile investigării criminalistice contemporane, ceea ce nu totdeauna se atestă în publicațiile de specialitate din țară, cercetările științifice fiind focusate în exclusivitate asupra problemelor practice de implementare a tehnologiilor industriale, informaționale și analitice înalte.
2. Caracteristica criminalistică a accidentelor rutiere reprezintă un sistem de particularități criminalistice care evidențiază specificul împrejurărilor, metodelor, mecanismului de săvârșire a faptei, personalitatea bănuțitului, învinutului și a altor participanți ce au importanță în procesul de descoperire și cercetare a accidentelor rutiere. În structura mecanismului accidentului rutier s-au evidențiat trei faze: inițială, culminantă și finală, unde fiecare din ele este continuitatea logica a fazei precedente și determină dezvoltarea fazei ulterioare.
3. Importanța investigării accidentelor rutiere rămâne actualmente în centrul intereselor științifice atât la nivel teoretic, cât și la nivel practic la noi în țară și la nivel european prin elaborarea strategiei de siguranță rutieră. Având în vedere dificultățile întâmpinate la colectarea datelor, se impune crearea unei baze de date performante la nivel național, care să genereze rapoarte complexe ce vor putea fi analizate de către experți și care, totodată, să poată sta la baza viitoarelor cercetări și a planurilor de acțiuni în acest domeniu.
4. O altă problemă deosebit de importantă, identificată în urma analizei cadrului siguranței rutiere în Republica Moldova, o reprezintă lipsa unei agenții de stat cu rol de coordonare a activității de siguranță rutieră, care să includă un centru unic de evaluare și monitorizare, format din experți în domeniu atât la nivel național, cât și internațional, atunci când este cazul, și care să fie responsabilă de trasarea strategiilor și planurilor de acțiuni în domeniul siguranței rutiere, gestionarea bazei de date de accidente rutiere, efectuarea analizelor detaliate, în baza datelor colectate, elaborarea de analize cost-

beneficiu și cost-eficiență ce vor fi înaintate organelor de resort și Guvernului în vederea elaborării planurilor de buget și politicilor conexe etc. [10, p.9-12]

5. În scopul evidențierii și eliminării lacunelor în practica de cercetare a accidentelor rutiere au fost identificate un șir de probleme procesuale, de organizare și metodice, care au fost exprimate prin: neparticiparea nemijlocită a ofițerilor de urmărire penală la cercetarea locului faptei și a mijlocului de transport, lipsa de coerență în cadrul perfectării rezultatelor cercetării, nivelul scăzut de dotare cu mijloace tehnice a grupei operative de urmărire penală, nerespectarea recomandărilor tactice de efectuare a experimentului în cadrul urmăririi penale și prezența condițiilor care influențează declarațiile și îngreunează obținerea informațiilor de la martorii oculari ai accidentului [8, p.53; 11, p.34-36].

6. La aprecierea rezultatelor cercetării locului accidentului rutier este necesar ca obiectiv și profesionist: să analizăm rezultatele cercetării la fața locului nu în mod izolat, ci în complex cu alte probe acumulate în dosar (declarațiile martorilor, informațiile primite de la colaboratorii poliției etc.); obiectiv, fără un caracter preconceput, să interpretăm mecanismul de săvârșire a infracțiunii și alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală; să nu ne limităm numai la o concluzie ce se referă la persoana suspectă de cele întâmplate, ci trebuie să luăm în considerare și alte cauze care ar putea genera astfel de consecințe; să luăm în considerație toate modificările provocate de persoane sau de forțele naturii, până a sosi grupul operativ la locul faptei; să ținem cont de toate acțiunile posibile întreprinse de persoana bănuită de comiterea accidentului rutier în vederea modificării locului faptei; să dăm o apreciere critică opiniei specialistului, confruntând-o cu alte informații [9, p.289; 14, p.151-157].

7. O sursă importantă de informații cu privire la circumstanțele infracțiunii sunt declarațiile martorilor, victimelor, conducătorilor auto implicați într-un accident rutier. În timpul audierii, ofițerul de urmărire penală folosește cunoștințele persoanei care a fost audiată cu privire la un accident rutier, în scopul de a verifica dovezile disponibile cu privire la caz și a obține noi informații, a clarifica și a aprofunda idea lui despre evenimentele care fac obiectul cercetării. Audierea martorilor, a victimelor și a conducătorilor auto implicați într-un accident rutier are propriile sale caracteristici tactice [9, p.289].

8. La dispunerea expertizelor judiciare se va ține cont de tipul accidentului rutier, de obiectele supuse cercetării, existența unor fapte sau împrejurări ale cauzei care pentru a sta la baza convingerii organelor judiciare impun necesitatea unor precizări, clarificări;

lămurirea semnificației acestora reclamă cunoștințe de specialitate dintr-un domeniu sau altul de activitate [13, p.16-17, 40-42].

Luând în considerare concluziile formulate mai sus, în scopul perfecționării activității tactice de cercetare a accidentelor rutiere, înaintăm următoarele **recomandări**:

1. Pentru legislația procesual-penală a Republicii Moldova

A modifica art. 88 alin. (3) prin adăugarea pct.10 în următoarea redacție: *„să prezinte concluzii nu numai referitor la întrebările puse, ci și la alte circumstanțe ce țin de competența sa și care au fost constatate în urma investigațiilor efectuate”*, excluzând pct. 4 din alin. (5) art. 88 CPP al RM.

A modifica art. 118, alin. (3) al CPP a RM în următoarea redacție: *„Organul de urmărire penală cercetează obiectele vizibile, iar în caz de necesitate, permite accesul la ele în măsura în care nu se încălcă drepturile omului. Persoana care efectuează urmărirea penală **este obligată să execute** diferite măsurări, fotografieri, filmări, întocmește desene, schițe, face mulaje și tipare de pe urme de sine stătător sau cu ajutorul specialistului în materia respectivă. Locul cercetării poate fi înconjurat de colaboratorii organelor de menținere a ordinii publice.*

A modifica art. 122, alin. (1) al CPP a RM în următoarea redacție: *„Organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea participanților la proces, precum și instanța de judecată, la cererea părților, considerând că este necesar pentru verificarea și precizarea unor date, pot proceda la reconstituirea, integrală sau parțială, a faptei la fața locului, cu participarea **bănuțului, învinuțului sau inculpatului**, prin reproducerea acțiunilor, situației sau a altor circumstanțe în care s-a produs fapta. Cu acest prilej, în cazurile necesare se pot face măsurări, filmări, fotografieri, întocmi desene și schițe”.*

2. Pentru Inspectoratul General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne

- instituirea unui cadru structurat și coerent de cooperare bazat pe cele mai bune practici din statele membre, ca o condiție necesară pentru implementarea eficientă a orientărilor pentru politica de siguranță rutieră;
- modernizarea serviciului poliției prin extinderea tehnologiilor informaționale în procesul de interacțiune cu participanții la trafic;
- comunicarea sistematică, promovarea mesajelor clare și în manieră obiectivă către instituțiile mass-media la nivel național și local.

3. Pentru Ministerul Economiei și Infrastructurii

Urgentarea aplicării prevederilor Codului transporturilor rutiere (Legea nr. 150 din 17.07.2014), prin inițierea elaborării Regulamentului cu privire la desfășurarea activității de

servicii auto, care la rândul său va stabili modelul autorizației, precum și procedura de certificare a activității și va contribui la ridicarea nivelului de siguranță la trafic și a calității lucrărilor de deservire, de reparație tehnică și de reutilare a mijloacelor de transport.

Avantajele și valoarea unor asemenea recomandări sunt:

- Eficientizarea procesului de prevenire a accidentelor rutiere, astfel încât organele judiciare să nu se confrunte pe viitor cu tot felul de dificultăți.
- Elaborarea și înaintarea unor soluții de remediere a problemelor ce țin de investigarea criminalistică a accidentelor rutiere.
- Reducerea timpului de cercetare a locului faptei înglobând regulile și principiile de care trebuie să se conducă ofițerul de urmărire penală împreună cu specialistul criminalist implicați la cercetarea la fața locului.

Planul cercetărilor de perspectivă include următoarele subiecte:

1. Probleme și soluții de implementare a mijloacelor tehnico-criminalistice în cadrul investigării accidentelor rutiere.
2. Managementul probelor și mijloacelor de probă în cadrul investigării accidentelor rutiere soldate cu moartea persoanelor.

Finalizând ideile expuse mai sus, menționăm că prin această cercetare sperăm că a fost rezolvată problema științifică importantă, prin soluționarea aspectelor de materie criminalistică și procesual-penală ce țin de investigarea accidentelor rutiere, inclusiv cu finalități practice evidente de eliminare a deficiențelor, care constituiau impedimente la cercetarea, descoperirea și prevenirea accidentelor rutiere, iar aportul autorului a condus la implementarea unei metodologii sistemice, în vederea aplicării ei uniformizate de către organele de urmărire penală pe teritoriul întregii țări, precum și la elaborarea tacticilor și metodei de investigare a acestui gen de infracțiuni.

BIBLIOGRAFIE

1. Cârjan L. Tratat de criminalistică. București: PINGUIN BOOK. 2005. 828 p.
2. Golubenco Gh. Criminalistică: obiect, sistem, istorie. Univ. Liberă Int. din Moldova. Chișinău: Tipografia Centrală, 2008. 216 p.
3. <http://pc-rect.software.informer.com/> (vizitat 17.09.2016).
4. <http://schwacke.ru/ere.htm> (vizitat 17.09.2016).
5. <http://www.edccorp.com/pdfs/HVEbrochure.pdf> (vizitat 17.09.2016).
6. <http://www.edccorp.com/products/edcrash3.html> (vizitat 17.09.2016).
7. <http://www.vcrash3.com/page.php?lang=6&id=1> (vizitat 17.09.2016).
8. Luchin L. Implementarea metodelor și mijloacelor tehnico-științifice moderne la cercetarea accidentelor rutiere. În: *Legea și viața*, 2017, nr.3, p. 51-54.
9. Luchin L. Rolul și valoarea specialistului la cercetarea accidentelor rutiere. În: *Materiale conferinței științifico-practice internaționale cu genericul „Criminalitatea în spațiul Uniunii Europene și al Comunității Statelor Independente: evoluție, tendințe, probleme de prevenire și combatere”*, Chișinău, 12-13 iunie 2012, p. 287-290.
10. Luchin L., Odagiu Iu. Aspecte privind prevenirea implicării minorilor în accidente rutiere. În: *Jurnalul juridic național*, 2017, nr.3, p. 9-12.
11. Luchin L., Odagiu Iu. Securitatea participanților la experimentul în procedura de urmărire penală în cadrul cercetării accidentelor rutiere. În: *Legea și viața*, nr. 4, 2017. p. 34-36.
12. Mircea I. Criminalistica. Vol. II. București: Editura Luminex-Lex, 1999. 352 p.
13. Odagiu Iu., Luchin L., *Expertize judiciare*, Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2011. 132p.
14. Odagiu Iu., Luchin L., Rusnac C., *Cercetarea la fața locului*. Chișinău: S. n., 2013, 202 p.
15. Tăut I. *Metodologia cercetării accidentelor de circulație*, București: Editura AIT Laboratories s.r.l., 2011. 221 p.
16. Белкин Р., Быховский Е., Дулов А. Модное увлечение или новое слово в науке (Еще раз о криминалистической характеристике преступления)// *Социалистическая законность*. 1987. №9, с. 56.
17. Герасимов И. Криминалистические характеристики преступлений в структуре частных методик//*Криминалистические характеристики в методике расследования преступлений: Сб. Науч. Тр. - Свердловск: Ургу, 1987. с. 5*

ADNOTARE

Lilian Luchin „Metodica investigării accidentelor rutiere”, teză de doctor în drept la **specialitatea 554.04** – Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative, Chișinău, 2017.

Teza cuprinde: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 217 de titluri, 175 de pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: investigare criminalistică, accidente rutiere, situații tipice, versiune, probă, acțiuni inițiale și ulterioare de urmărire penală.

Domeniul de studiu: studiul științific a fost axat pe domeniul criminalisticii, atenția fiind acordată particularităților de investigare criminalistică a accidentelor rutiere.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul determinant al lucrării constă în elaborarea metodicii criminalistice și a recomandărilor practice la investigarea accidentelor rutiere precum și identificarea lacunelor în legislația de profil și înaintarea propunerilor de rigoare, determinând ulterior creșterea eficacității cercetării și prevenirii accidentelor rutiere în baza analizei practicii judiciare. Obiectivele acestui studiu îl constituie doctrina națională în aspect procesual-penal și criminalistic de investigare a accidentelor rutiere, precum și a unor recomandări, procedee, mijloace specifice de eficientizare a acestor cercetări.

Noutatea și originalitatea științifică. Problema științifică soluționată rezidă în elaborarea unor tactici de investigare a accidentelor rutiere privind elucidarea problemelor existente atât la nivel teoretic cât și practic, prin elaborarea propunerilor, care completează cercetările anterioare efectuate de alți savanți în domeniu în aspect procesual, organizațional, tactic și metodic reflectând esența procesului de cercetare a accidentelor rutiere.

Semnificația teoretică. Sub aspect teoretic, prezenta teza constituie o abordare a opiniilor și propunerilor controversate expuse în literatura de specialitate din Republica Moldova și din străinătate, cu referire, în general, la analiza și aprecierea stării actuale a practicii de valorificare a impactului accidentelor rutiere, a aspectului tactic criminalistic și procesual-penal ce reglementează activitățile în cauză, elaborarea propunerilor orientate spre îmbunătățirea și perfecționarea acestor aspecte.

Valoarea aplicativă a lucrării. Importanța aplicativă rezidă în redarea unor concepții, soluții, propuneri vizavi de aspectul procesual-penal și criminalistic al problematicii supuse studiului.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute pot fi utilizate de profesori în procesul instructiv-didactic în cadrul instituțiilor de învățământ cu profil juridic, precum și de specialiștii practicieni implicați în combaterea și descoperirea infracțiunilor.

АННОТАЦИЯ

Лилиан Лукин «Методология расследования дорожно-транспортных происшествий», кандидатская диссертация по специальности 554.04 - криминалистика, судебная экспертиза, оперативные расследования, Кишинэу, 2017

Диссертация включает в себя: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиографию с 217 наименованиями, 175 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 9 научных статьях.

Ключевые слова: криминалистическое расследование, дорожно-транспортные происшествия, типовые ситуации, версия, доказательства, первоначальные действия и последующее уголовное преследование.

Область исследования: научное исследование сосредоточено в области криминалистики, основное внимание уделено расследованиям ДТП.

Цель и задачи работы. Решающей целью этой работы является разработка криминалистической методологии и практических рекомендаций для расследования ДТП, а также выявление недостатков в национальном законодательстве и предоставление предложений и рекомендаций, для последующего повышения эффективности исследования и профилактики ДТП на основе анализа судебной практики. Задачи данного исследования заключаются в эффективности использования конкретных средств в расследовании ДТП при уголовном, судебно-следственных процедурах.

Новизна и научная оригинальность. Научная проблема заключается в разработке тактики расследования ДТП, как на теоретическом, так и на практическом уровне путем разработки предложений, которые дополняют предыдущие исследования, сделанные другими учеными в области процедуральных, организационных, тактических и методологических аспектах, отражающие суть процесса исследования ДТП.

Теоретическая значимость. Данная работа является подходом к существующим противоречивым мнениям и предложениям, представленным в специализированной литературе Республики Молдова и за рубежом, на основе анализа и оценки нынешнего состояния ДТП.

Прикладное значение. Прикладное значение работы заключается в разработке концепций, решений, предложений по уголовно-процессуальным и криминалистическим аспектам рассматриваемого вопроса.

Внедрение научных результатов. Полученные результаты могут быть использованы и применены преподавателями при дидактическом процессе в юридических учебных заведениях, а также практическими работниками в борьбе с преступностью и раскрытии правонарушений.

ANNOTATION

Lilian Luchin “Methodology of road accidents investigation”, PhD thesis in law specialty 554.04 - Forensic, judicial expertise, operative investigations, Chisinau, 2017

The thesis includes: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, the bibliography of 217 titles, 175 basic text pages. The obtained results are published in 9 scientific papers.

Keywords: forensic investigation, road accidents, typical situations, version, evidence, initial actions and subsequent criminal prosecution.

Field of study: the scientific study focused on the field of forensics, focusing on the particularities of forensic investigation of road accidents.

Purpose and objectives of the paper. The decisive purpose of the paper is the development of forensic methodology and practical recommendations for the investigation of road accidents as well as the identification of shortcomings in the relevant legislation and the submission of rigorous proposals, subsequently increasing the effectiveness of road accident research and prevention based on the analysis of judicial practice. The objectives of this study constitutes the national doctrine in the criminal procedure and forensic aspects of investigating road accidents, as well as some recommendations, procedures and specific means for making these researches more efficient.

Novelty and scientific originality. The solved scientific problem lies in the development of road accident investigation tactics to elucidate the existing problems both at the theoretical and practical levels, by elaborating the proposals, which complements the previous researches made by other scholars in the field of procedural, organizational, tactical and methodological aspects reflecting the essence of the road accident research process.

Theoretical significance. Theoretically, this thesis is an approach to the controversial opinions and proposals presented in the specialty literature of the Republic of Moldova and abroad, with a general reference to the analysis and appreciation of the current state of the practice of the impact of road accidents, the tactical aspect of forensic and criminal-law procedures regulating the activities in question, elaboration of aimed proposals aimed at improving and increasing these aspects.

Applicative value of the paper. The applicative importance lies in the development of conceptions, solutions, proposals regarding the criminal-procedure and forensic aspects of the issue to be studied.

Implementation of scientific results. The obtained results can be used by teachers in the didactic process in legal education institutions, as well as by the practitioners involved in the fight against crime and discovering offenses.

LUCHIN LILIAN

METODICA INVESTIGĂRII ACCIDENTELOR RUTIERE

**SPECIALITATEA 554.04 – CRIMINALISTICĂ, EXPERTIZĂ JUDICIARĂ,
INVESTIGAȚII OPERATIVE**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 24 mai 2018
Hârtie ofset Tipar ofset
Coli de tipar: 1,47

Formatul hârtiei: 60X84 1/16
Tirajul: 50 exemplare
Comanda nr.

Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
MD 2009 Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
tel.:(+37322) 723-792, fax: (+37322) 738994
web:www.academy.police.md; e-mail:academy@police.md

